

Kriesnice.

Pesmi zložene po neimenovanem pesniku. Na svetlo dane po
A. Lukšiču.

(Konec.)

Ako so se bravci po tem še bolj seznanili z narodom ter ga jeli ljubiti, bodo ložeje razumeli narodove rane, ki jih dalje razvija v pesmih 19. 30. 31. 33. 39. 40. 44. 47. 48., katerim dodaja lek ali zdravilo. Kakor je že stari Salust učil v glasovitem izreku: „Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“ ter smo gori pri p. 23. razložili, slovi južno slavenstvo po neslogi, po nesrečnem partikularizmu že zavoljo samega imena (p. 31.):

Kako bi si narod zvali?
Dragi bože, tko će znati?
Kad smo već se lučit stali,
Budmo Srbli i Hrvati.

Budmo jedno a i drugo,
Pak se mržnje okanimo,
Ne bi l' nam se vrag ne rugo,
In koristi s nas neimo...

Budmo dakle zbilja braća,
Kad nas jezik spaja, veže,
A na mudrost um se svraća;
Gdje je više, da preteže.*)

Tako tudi je narod v nemar pustil izvrstnega zložitelja napevov, slavnega Lisinskega, tako, da je v nevolji umrl (p. 33). Po takem nas ne tolaži tudi ne lepota naravna od prekrasnih sedem plitvičkih jezerah. (p. 39.)

Voda skače niz strmeni,
U zelenac sipa brašno,
Kraj stienja se grm zeleni,
Gledat krasno a i strašno.

Nije sedam to jezerah,
Već je naših sedam jadah;
Da nam sreća boljku smiern,
To bi bilo sedam nadah.**)

Al rano, ki jo pesniku seka ta prizor, hladi mu zopet druga stran; tolažijo ga občutki, ki jih izrazuje v pesmi 40., imenovani „Sava“.

Teče Sava od Triglava,
Iz slovjenskog zavičaja,
Od Triglava do Dunava,
Tri plemena k jednu spaja.

Tužno motri tužne kraje,
Gdje joj nekrst djecu bije,
Odkle čuje jank raje
A u pomoć brat nesmije.

Teče Sava od Triglava,
Poji zemlju hladnom vodom;
Savom plovi majka Slava,
Ogleda se medju rodnom.

Rieko svetih čnostvah naših!
Po zelenu teci sagu,
Te divotno srebrom paši
Postojbinu braće dragu!

Medju rodnom slogu žudi,
Djece svoje zna potrebu,
Te slovjensko ime nudi
Biogradu i Zagrebu.

Teci, plini niz poloje,
Te odplini naše jade;
Rodu kazuj pjesme moje,
Da za dragu, za me znade.***)

Neslogi je en vzrok golo ime južnih Slavenov, ter pesnik (menda po izgledu g. Račkega) nasvetuje vsem

*) Stati, stanem = začeti, jeti; stati namesti stajati, staati = slov. stati; mržnja = sovrašstvo; rugati se, norca se delati; okaniti se = opustiti; sbilja = zares; spajati = vezati; svraćati = obračati; preteči, pretegnuti = večo veljavo dobiti.

**) Niz = čez, s z genit.; strmem = strmina, strmec; brašno = moka, melja; stienje = kamenita gora kot stena; jad = žalost, bol; boljka = bolja sreća; smierati = namen imeti; nada = upanje.

***) Zavičaj = domovina; spajati = vezati; pojiti = napa-jati; ploviti = po ladji se voziti; žuditi = želeti; djeca = otroci; nuditi = ponujati; motriti = gledati; raja = kristjani na Turškem; sag = tapet (Teppich); postojbina = stanovališče; pliniti = plaviti, spirati; poloja = plitčina v vodi.

kakor jih ravnajo sedanji kmetovavci, dosti bolj zvedeni memo nekdanjih gospodarjev.

Še le proti koncu preteklega stoletja se je zvedilo, da voda in zrak sta sestavljena iz več stvari, in Lavoisier, učeni Francoz, je spoznal v enem delu zraka, namreč v kislicu, da on je vzrok, da ogenj gori in človek in živina sôpe. Lavoisier je s tem ob enem ključ našel, s katerim so se vrata odprle k novi znanosti, o kateri se je sicer nekdanjim alkimistom in nato-roznancem nekoliko sanjalo, od ktere pa niso imeli pravega spoznanja, — kemija, kakor je zdaj, jim je bila nov svet.

Zdaj še le so začeli ljudje naturo z vsemi drugimi očmi opazovati; počasi zapuščajo svoje poprejšnje napačne zapopadke, ki so jih imeli od raznih lastnost mnogoterih reči, od tisoč in tisoč prikazen; zdaj še le spoznavajo kemijsko žlahto mnozih stvari med seboj; da se sprime stvar s stvarjó, in tako postane čisto nova stvar itd. Izvedili so, da se dá stvar razkrojiti v več stvari, pa da se zopet zloga več stvari v eno, in več tacega. In komaj je 60 let preteklo, da je slavni kemikar Just Liebig z največo pravico izrekel: „Od tega časa, kar je kislic iznajden, se je omikani svet v šegah in navadah veliko veliko drugače obrnil. Znanost sestave ozračja, trde skorje zemeljne, vode, njene moči do rastlinskega in živalskega življenja se na omenjeno najdbo opira. Koristna raba brezštevlnih fabrik in obrtnij, kopanje raznih rud itd. je s to najdbo v ozki zvezi. Lahko se reče, da premožnost držav se je, kar je omenjena najdba znana, jako povzdignila, in tudi premoženje posameznih ljudi je od tega časa na boljem.“

(Dalje prihodnjič.)

O goveji kugi na dalje.

Na Kranjskem se je žalibog! zopet prikazala goveja kuga v Gradacu kantona metliškega. Dvema kmetoma je poginilo že nekoliko goved. Pritepla se pa je ta pošast po kozlih, ki jih je mesar gradaški brž ko ne iz kake kužne hrvaške okolice kupil. To je vendar groza, da se ljudje še niso spametovali, da bi se varovali kužnih hrvaških krajev, in da še ne sprevidijo, da tudi kozé in ovce zatrosijo kugo! — Gosposka je zaprla hleve in celo vas Gradac, da bi se zatrla kuga, in je ukazala, kar je sicer treba.

Po naznanilu c. k. zagrebškega namestništva od 1. novembra t. l. se je goveja kuga na Hrvaškem in v Slavonii zopet prikazala v več krajih županije reške, zagrebške in požeške in v Zagrebu, Sisku in Viškovcah; na novo je zbolelo 1123 goved, poginilo jih je 916, pobili so jih 95, prebolelo jih je 190. V vsem skupaj jih je dozdej od začetka kuge izmed 22.989 glav zbolelo 4627, poginilo 3577, 137 so jih pobili, prebolelo jih je 807, 106 je ostalo bolnih.

Po naznanilu c. k. deželne general-komande od 27. oktobra malo po malo pojemlje goveja kuga v vojaški granici; le v brodski polkovini je je nekoliko več. Tudi ovčja kuga pojemlje.

Tudi v Bosni odjenjuje očitno; več krajev je že, kjer je popolnoma potihnila; najhuje še razsaja v tistih okolicah, ki so blizo slavonske meje. Tudi druge kužne bolezni so v Bosni bolj potihnile, kar je nastopilo deževno vreme.

Sčasoma bo vendar konec vseh teh pošast.

Radovedni pričakujemo pisma g. dr. Mally-ovega, ki nam bo povedal, kako in kaj.